

DOI 10.31651/2524-2660-2019-4-29-36

ORCID: 0000-0002-2217-1041

ЗАГОРОДНЯ Людмила Петрівна,

кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри дошкільної педагогіки і психології,
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка
e-mail: l.zagorodnya69@gmail.com

УДК 378.011.3-051:373.2(100)

ПІДГОТОВКА МАГІСТРІВ ДЛЯ ДОШКІЛЬНОЇ ГАЛУЗІ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Представлено порівняльний аналіз освітніх програм, навчальних планів і процесу підготовки магістрів для дошкільної галузі в зарубіжних країнах.

Виділено сильні і слабкі сторони підготовки керівників для закладів дошкільної освіти за спеціальністю «Менеджмент».

Ключові слова: зарубіжні країни; підготовка магістрів педагогічної освіти; дошкільна освіта; рамки кваліфікації; освітні програми; керівники закладів освіти.

Постановка проблеми. Одним із способів розв'язання проблеми забезпечення якості освіти в умовах інтеграції України до світового та загальноєвропейського освітнього простору є ґрунтовний і всебічний аналіз, об'єктивна оцінка світового педагогічного досвіду шляхом проведення системних наукових досліджень. Результати таких наукових пошуків покликані вдосконалити процеси фахової підготовки у вищій педагогічній школі. Ефективну підготовку магістрів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» неможливо здійснювати без урахування досвіду такої підготовки в зарубіжних країнах. Системи фахової підготовки в провідних країнах світу сформувалися під впливом соціально-економічних

й історико-суспільних умов розвитку і значно різняться між собою.

Мета статті. Здійснити порівняльний аналіз підготовки магістрів для дошкільної галузі в зарубіжних країнах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У контексті нашого дослідження особливий інтерес представляють наукові пошуки, присвячені підготовці фахівців дошкільної освіти за кордоном (Л. Глушок, М. Дегірменджі, Н. Карпенко, Н. Мельник, М. Олійник, О. Прокопчук, О. Суліма), підготовці магістрів педагогічної освіти й управління освітою (В. Алфімов, Т. Данилишена, О. Ельбрехт, Є. Куркчі, Н. Рокосовик, В. Хоменко). Звернемося до результатів досліджень деякого із згаданих науковців.

Виклад основного матеріалу дослідження. У Європі вибудувалася ефективна система освітніх цінностей, в основі якої «Трикутник знань» – (освіта – наука – інновації). В європейських університетах запит на забезпечення якості освіти формується «знизу», тобто самими суб'єктами і об'єктами освітнього процесу в ЗВО. Підготовка фахівців у Європі здійснюється з орієнтацією на низку нормативних документів, зокрема на рамки кваліфікацій

різних рівнів – мета-рамки, національні, галузеві, стандарти та рекомендації щодо забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти та Дублінські дескриптори.

Так, до Європейських мета-рамок кваліфікацій належать: Рамка кваліфікацій європейського простору вищої освіти (QF EHEA – The framework of qualifications for the European Higher Education Area, прийнята у 2005 році на конференції Європейських Міністрів, відповідальних за вищу освіту і ґрунтується на Дублінських дескрипторах, ухвалених у 2004 році) та Європейська рамка кваліфікацій для навчання впродовж життя (The European Qualifications Framework for lifelong learning – “EQF for LLL”, ухвалена у 2008 році Європейським Парламентом та Радою Європейського Союзу).

Національні рамки кваліфікацій охоплюють усі освітні кваліфікації (кваліфікації вищої освіти) в національній системі освіти. Галузеві рамки кваліфікацій охоплюють усі освітні кваліфікації (кваліфікації вищої освіти) в межах певних галузей освіти. Окрім кваліфікаційних рамок різних рівнів, базовими документами для підготовки фахівців усіх галузей і для дошкільної освіти зокрема є ECG – стандарти та рекомендації щодо забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти та Дублінські дескриптори (стандарти).

Передусім звернемося до докторських дисертацій в галузі підготовки фахівців для дошкільної освіти в Європі, зокрема Н. Мельник та М. Олійник.

Так, вивчаючи теоретико-методичні засади підготовки дошкільних педагогів у країнах Західної Європи (Німеччина, Франція, Великобританія), Н. Мельник зробила важливі висновки. Основними кваліфікаційними вимогами до професійної підготовки дошкільного педагога є її здійснення переважно у два етапи: 1-й – здобуття рівня бакалавра і 2-й – ступеня магістра [1, с. 32]. Серед пріоритетних підходів у фаховій підготовці дошкільних педагогів дослідницею виокремлено: гуманістичний, культурологічний, компетентнісний; технологічний, інтегративний, практико-зорієнтований, дослідницько-зорієнтований, інформаційно-комунікативний, діалогічний, коуч-підхід, флеш-підхід [1, с. 31]. При цьому базовим є компетентнісний підхід. Зміст професійної підготовки складають програми загального, загальнопедагогічного і професійного циклів [1, с. 33]. На особливу увагу стосовно підготовки дошкільних педагогів до управління якістю освітнього процесу, на нашу думку, заслуговує вивчення таких дисциплін загального

циклу – право, вивчення іноземних мов, загальнопедагогічного циклу – основи організації освітнього процесу; професійного циклу – дошкільна освіта, методики навчання дошкільників, організація та управління дошкільними навчальними закладами, менеджмент дошкільної освіти. Особливістю процесу в закладах вищої освіти є інформатизованість навчання, широке застосування інтерактивних технологій навчання та дієва дистанційна освіта, яка реалізується через відеоблоги викладачів, сторінки в соцмережах. Щодо методів організації освітнього процесу, то використовуються в комплексі традиційні й інтерактивні, що уможлиблює здобуття якісної професійної освіти та формування висококваліфікованого, компетентного фахівця освітнього ступеня «Магістр». Серед інтерактивних методів, як зазначає Н. Мельник, популярними є: 1) словесні – дискусія, обговорення проблемних питань, евристична бесіда, мікрофон; 2) наочні – відео-презентація, лекція, електронні курси; 3) практичні – тренінг, «мозковий штурм», «акваріум», метод синектики (ґрунтується на «поєднанні елементів до цілого»), метод вільних асоціацій, «ток-шоу», «коло ідей», «ажурна пилка», дидактичні ігри; 4) контрольні (модульний контроль, написання ІНДЗ, тестування); 5) самостійні (мікрвикладання, кейс-метод, складання портфоліо) [1].

М. Олійник [2] вивчала досвід підготовки фахівців для дошкільної галузі у Польщі та Румунії. На основі аналізу проведеного дослідження учена виокремлює такі основні особливості підготовки фахівців у цих країнах:

1. В основу фахової підготовки покладено компетентнісний підхід. Це зумовлено єдиними вимогами до освітніх стандартів у Європі.

2. Закон «Про вищу освіту» закріплює двоступеневу систему підготовки в закладах вищої освіти Польщі. I-й ступінь – це підготовка упродовж 3-4 років, що закінчується одержанням диплома професійних кваліфікацій, званням професійного ліценціата або інженера, який має право влаштуватися на роботу або продовжити навчання; II-й ступінь – це продовження навчання після одержання першого ступеня [2, с. 166–76].

3. Підготовка педагогів з вищою освітою за рівнями ліценціата та магістра для дошкільних закладів і початкової школи здійснюється в Польщі в таких навчальних закладах: вчительські колеї, вищі професійні школи з трирічним терміном навчання студентів і отриманням випускниками диплома ліценціата. Також існує широка

мережа закладів вищої освіти: вищі педагогічні школи, академії, університети (державні та приватні), які, крім ліцензійатських циклів навчання, мають дворічний магістерський цикл і готують магістрів педагогіки [2].

4. У навчальній програмі за напрямом підготовки «Педагогіка» виокремлено три групи предметів: перша група – це предмети загальні, обов'язкові для всіх спеціальностей, що формують педагога як особистість. Ці предмети забезпечують загальну підготовку на академічному рівні (філософія, соціологія, економіка, політика, методологія досліджень), навчання іноземних мов, фізичне виховання; друга група – предмети психолого-педагогічного циклу, які забезпечують не тільки загальну підготовку, метою якої є виховання внутрішньо та інтелектуально дисциплінованої людини, що має певний багаж знань, але й підготовку студента до майбутньої педагогічної діяльності з урахуванням конкретних особливостей навчання в школі та позашкільних закладах; третю групу становлять спеціальні предмети, обрані майбутнім педагогом [2].

Основними формами організації освітнього процесу в ЗВО Польщі, які виокремила М. Олійник, є: лекції (лекція-діалог, слайд-лекція, лекція з постановкою проблеми), семінарські («візний», семінар-дискусія, міждисциплінарний семінар), практичні, лабораторні заняття і колоквіуми.

Програма підготовки магістра з управління освітніми закладами в Сучавському університеті Штефана чел Маре (Румунія) [3] розрахована на 2 роки навчання (120 кредитів). План містить 3 цикли дисциплін: обов'язкові, вибіркові і факультативні. На вивчення обов'язкових дисциплін протягом першого року навчання відводиться 43 кредити, протягом другого – 50 кредитів. На опанування вибіркових дисциплін на першому курсі – 17 кредитів, на другому – 10 кредитів. Згідно з планом, магістри вивчають такі обов'язкові дисципліни на першому курсі: «Освітня політика», «Освітні консультування батьків», «Академічне письмо», «Інформаційні технології в освітньому менеджменті», «Міжособистісний зв'язок у групах», на другому курсі – «Психологія організацій», «Методологія досліджень у соціальних науках», «Управління в освітніх установах», «Управління дослідницькими проектами», «Професійна академічна етика», «Управління і консультування щодо кар'єрного росту в освітній галузі», «Дослідницька діяльність для виконання дисертацій». Дисциплін, які б цілеспрямовано готували майбутнього директора до управління

освітнім процесом в закладах дошкільної освіти немає. За період навчання магістранти проходять три практики зі спеціальності обсягом 14 кредитів.

У системі професійної педагогічної підготовки Румунії [2] заслуговують на увагу активні методи навчання та методи стимулювання студентів, а саме: методи провокативної діяльності, інциденту, метод проєктів, кейс-метод, тренінгові технології, методи стимулювання діяльності й поведінки. Найефективніші серед них – гра, змагання, заохочення і покарання.

У Швеції, як зазначає Н. Карпенко [4], запроваджено інтегрований ступінь у галузі освіти «Läragexamen», який незалежно від спеціалізації випускника педагогічного відділення забезпечує йому доступ до подальшого навчання на здобуття наукового ступеня магістра або доктора. Термін «Läragexamen» може перекладатися як «Бакалавр освіти» (180, 210 кредитів) або «Магістр освіти» (240, 270, 300, 330 кредитів) залежно від тривалості програми. Майбутні педагогічні працівники дошкільних освітніх закладів навчаються в університетах щонайменше 3,5 роки, що передбачає опанування ними 210 кредитів.

Реалізація змісту дошкільної педагогічної освіти в Швеції відбувається через інтеграцію діяльнісного, особистісно орієнтованого та компетентнісного підходів. Основними компонентами плану підготовки фахівців дошкільної освіти є дисципліни фундаментального, фахового та спеціалізованого циклів.

Підготовка фахівців дошкільної освіти в Швеції має міждисциплінарний і практично-орієнтований характер, що сприяє формуванню професійного світогляду, професійних умінь і навичок. Як зазначає Н. Карпенко [4], формування змісту дошкільної педагогічної освіти базується на принципах гуманізації, гуманітаризації, фундаменталізації, інтеграції, диференціації, історизму, практичної спрямованості та соціо-культуровідповідності. Дошкільні заклади є повноцінними партнерами університетів щодо професійної підготовки педагогічних кадрів і несуть спільну відповідальність за їх професійне становлення.

В університетах Швеції акцент зміщується на консультаційну та коригуючу функції, що забезпечує активність та автономність студента в навчанні.

Досліджуючи професійну підготовку фахівців дошкільної освіти у Великій Британії, О. Прокопчук [5] зазначає, що аспірантський рівень освіти містить дві великі групи програм, що дозволяють отримати ступінь магістра. Це програми, що орієнтовані на дослідницьку діяльність, і навчаль-

ні програми, що орієнтовані на підвищення професійного рівня за однією зі спеціалізацій.

Основними формами навчання в університеті, як і в усіх європейських університетах, є лекції, семінарські заняття, обговорення й дискусії, експериментальні заняття, групові та індивідуальні консультації. Важливою складовою навчання в університеті є педагогічна практика, що організовується на базі шкіл, дошкільних закладів. Форми контролю також різноманітні: есе, доповіді, індивідуальні і групові презентації, тематичні дослідження, наукові доповіді, написання дипломних робіт, групові проекти, створення портфоліо.

В університетах Великобританії є можливість обирати дисципліни та спеціалізацію за власним уподобанням. За бажанням, студенти можуть вибрані предмети і напрямки поміняти.

В організації підготовки вихователя за освітнім напрямом «магістр» у британських закладах вищої освіти дисципліни переважають вузької спрямованості, що гарантує висококваліфіковану підготовку фахівця в обраній галузі. Магістранти в університетах Великої Британії пишуть магістерську роботу, на що передбачено 60 кредитів. Це, як відмічає О. Прокопчук, дозволяє ґрунтовно провести теоретичні та практичні дослідження, поглиблено осмислити професійні проблеми, розробити інноваційні пропозиції та обґрунтувати рекомендації щодо їх упровадження. Традиційно важливими є заняття студентів з персонально закріпленими за ними викладачами (тьюторами) [5].

Відповідно до положень Болонської декларації, як зазначає О. Сулима, в Німеччині введена дворівнева система навчання, зокрема підготовка майбутніх вихователів відбувається в університетах і вищих спеціальних школах за освітніми кваліфікаціями бакалавр (Bachelor), магістр (Master); зберігається також кваліфікація дипломованого спеціаліста (Diplomabschluss) [6]. Підготовка магістрів здійснюється у 8 ЗВО ФРН.

«Європейський магістр дошкільного навчання і виховання» (European Masters in Early Childhood Education & Care (ЕМЕС)) – це програма підготовки магістрів в університеті імені Мартіна Лютера (м. Галле – Віттемберг) з інтернаціональними партнерськими університетами, що розрахована на два роки навчання (120 ECTS кредитів) і базується на різних методиках дистанційного навчання та декількох стаціонарних семінарах, робоча мова яких є англійська.

Програма Європейського магістра дошкільного навчання і виховання (European

Masters in Early Childhood Education & Care) складається з восьми обов'язкових модулів, кожен по 10 ECTS кредитів (разом 80 ECTS кредитів), а саме: «Професійне мислення», «Перспективи дитинства і дітей у сучасній Європі», «Гра і навчання», «Пошуки спільного і відмінного», «Критичні питання навчального плану», «Розвиток досліджень, практики і політики раннього дитинства», «Естетика дитячої культури», «Методологія досліджень» та написання магістерської роботи (40 ECTS кредитів) [6, с. 46–47]. Навантаження, що відводиться для написання магістерської роботи – приблизно 800–1000 годин.

Форми навчання: лекції, семінари, дослідницькі проекти і письмовий колоквиум, культурні програми літньої школи, відео-конференції, самостійна робота. Методи навчання: дискусії, дебати, ігри.

Потенційними сферами діяльності є робота з дітьми і підлітками, освіта дорослих і перепідготовка, культурна навчальна діяльність, а також діяльність у дослідних установах [6, с. 51–52].

Аналіз дослідження М. Дегірменджі з підготовки фахівців дошкільної освіти у вищих навчальних закладах Туреччини [7] дозволяє зробити такі висновки. У Туреччині існує гостра нестача кваліфікованих дипломованих фахівців дошкільної освіти. Фахівців освітнього ступеня «Магістр» зі спеціальності «Дошкільна освіта» готують лише 20 університетів, а ліцензований обсяг прийому не змінюється з року в рік і в середньому становить усього 12 осіб. Базовими підходами до підготовки фахівців для дошкільної освіти є особистісно зорієнтований і компетентнісний. Підготовка фахівців дошкільної освіти здійснюється за синхронною моделлю. Правила прийому в магістратуру жорстко регламентують контингент вступників. Особливістю навчання в турецьких університетах є консультаційна та корегувальна функції викладача, що забезпечує активність і автономність студента в навчанні, інтегрований зміст освіти [7, с. 13].

Дослідником схарактеризовано два види магістерських програм. Перша – це магістратура з дисертацією (120 кредитів ECTS, з яких 60 кредитів відводиться на навчання і 60 – на написання дисертації). В циклі навчання на обов'язкові дисципліни відводиться 24 кредити (40% навчального часу), а на предмети за вибором – 36 кредитів (60% навчального часу). Друга програма – магістратура без дисертації, розрахована на 90 кредитів ECTS [7, с.13]. Програма підготовки магістрів дошкільного фаху розрахована на 2-3 роки навчання і містить велику кількість різноманітних елективних курсів.

Аналіз американських магістерських програм Алабамського державного університету, Джексонвільського державного університету, Аляскінського університету в Анкоріджі, Гранд Канйонського університету [8], освітнього коледжу Північно-Арізонського університету дає підстави стверджувати таке: програми аспірантури закладів вищої освіти можуть бути розроблені як програми післядипломних сертифікатів, магістерські програми (M.A., M.S., M.A.T. або M.Ed.) і навіть з підготовки доктора наук. Програми випускників включають курсову роботу, прикладну діяльність та особистий практичний досвід. Вони розроблені з метою забезпечення студентів спеціальними навичками та передовими знаннями з педагогіки раннього дитинства, педагогічних технологій, адміністрації, співпраці в громаді та аналізу політики.

Магістерські програми в галузі дошкільної освіти орієнтовані на вчителів, які хочуть розширити свої знання, а також на початківців адміністраторів, тоді як докторські програми в більшій мірі орієнтовані на дослідження.

У закладах вищої освіти США підготовка магістрів для дошкільної галузі відбувається за програмами, які приводять до первинного ліцензування і які не надають цього права.

Зупинимося на аналізі програми підготовки магістрів для дошкільної галузі.

Магістр освіти в галузі дошкільної освіти і спеціальної освіти (ECSE) (приводить до первинного ліцензування).

Навчальний план ECSE Гранд Канйонського університету [8] відповідає Стандартам Міждержавного консорціуму з оцінки і підтримання нових учителів (InTASC), Міжнародній спілці технологій в освіті (ISTE), Національній асоціації освіти дітей молодшого віку (NAEYC) і Ради по винятковим дітям (ЦИК). Цей магістр у галузі дошкільної освіти і спеціальної освіти (ECSE) підготовлений до роботи з дітьми з народження і до третього класу. Випускники можуть працювати в державних або приватних школах. У процесі фахової підготовки магістри оволодівають такими компетентностями: володіння методиками викладання предметів для дітей; використання технологій для розвитку виразного мовлення, раннього розвитку грамотності і методів спілкування; використання даних для оцінки, моніторингу та звітності про прогрес маленьких дітей у світлі їх IFSP і IEP; використання ресурсів спільноти для захисту дітей і їх сімей.

Крім того, всі студенти повинні пройти практику та набути практичного досвіду

викладання в загальноосвітніх та спеціальних навчальних закладах.

Програма розрахована на 53 кредити. Основні курси програми: «Основи навчання в ранньому дитинстві і спеціальна освіта» (3 кредити). «Конституції США і Аризони» для кандидатів вчителів (3 кредити).

Загалом магістрів дошкільної освіти у закладах вищої освіти США готують до роботи з дітьми раннього, дошкільного і молодшого шкільного віку.

Оскільки керівників закладів освіти за кордоном готують переважно за спеціальністю «Менеджмент», звернемося до наукових розвідок, які стосуються підготовки управлінських кадрів для педагогічної галузі, зокрема Є. Куркчі, В. Хоменко, О. Ельбрехт.

Є. Куркчі, вивчаючи підготовку магістрів з управління навчальними закладами в університетах Німеччини, з'ясувала, що головною метою фахової підготовки магістрів з управління навчальними закладами є формування цілісної особистості майбутнього управлінця у сфері освіти, здатного самостійно вирішувати дослідницькі питання в міждисциплінарних сферах менеджменту в освіті та науці. Майбутній керівник навчальних закладів спроможний розробляти на науковій основі ідеї, програми, методи, поведінкові моделі та чітко діяти для успішної реалізації завдань менеджменту, аналізувати як в дослідницькому плані, так і в практичному контексті досі невідомі управлінські ситуації, проблеми, розробляти нові підходи до їхнього розв'язання [9, с. 5].

Підготовка майбутніх керівників навчальних закладів відбувається як за вимогами Болонського процесу, так і за допомогою змішаної форми навчання, яка поєднує навчання в групі й самостійне навчання, яке здійснюється як в аудиторіях, так і в режимі он-лайн. Зміст навчання поділяється на нормативну й вибіркочову частини. Координатори навчальної програми й наукові співробітники можуть дати рекомендації з оптимального вибору й поєднання вибіркочових дисциплін. Так, в університеті Ольденбург зміст навчання складається з нормативної частини (обов'язкової) та вибіркової.

Загальна кількість навчальних модулів становить 16 (8 обов'язкових, 8 на вибір). За кожний з них надається, як правило, 6 кредитних пунктів. 17-й – магістерський модуль, який складається з колоквиуму й магістерської роботи (18 кредитних пунктів). Його проходження є обов'язковим.

В обов'язкових модулях студенти опановують основну компетенцію в освітньому та науковому менеджменті. Ці модулі за-

безпечують наукову і теоретичну підготовку студентів у галузі менеджменту в освіті, формують основу для подальшої профільної освіти та є обов'язковими. Зміст навчання складається з таких навчальних галузей: керівництво й організація кооперації, освітні процеси й організація, виробничі, економічні й технологічні процеси, керівництво проектами і практичне керівництво [9].

У Франції, як зазначає В. Хоменко, майбутнім менеджерам освіти пропонується підготовка двох типів: обов'язкова підготовка протягом двох тижнів при академіях (їх 26), магістерська підготовка в університетах. Згідно з циркулярами Міністерства освіти, кожен компонент підготовчої програми повинен підпорядковуватися загальній меті – випускник повинен бути професіоналом, який володіє необхідними знаннями та навичками, необхідними для ефективного керівництва школою на високому рівні, здатен упровадити зміни у шкільному середовищі та сприяти професійному розвитку педагогічного колективу [10, с. 9].

У стандарті для керівників шкіл є два напрями: перший – визначає знання та вміння, які необхідні для адміністрування установи, другий – визначає знання та вміння, необхідні для забезпечення узгодженості заходів із проведення педагогічної й освітньої політики закладу. Третій – визначає знання та вміння, необхідні для приведення в дію активізації освітньої і виховної політики школи.

Аналіз циркулярів Міністерства національної освіти Франції дозволив В. Хоменко виокремити основні сфери діяльності, в якій має бути компетентний керівник освітнього закладу – менеджер освіти, а саме: юридичну, викладання і менеджмент [10, с. 7].

Магістерські програми всіх університетів Франції мають такі спільні змістові риси: формування фахівця-професіонала і творчої особистості з розвинутими комунікативними якостями, новаторським мисленням, розумінням сутності педагогічного процесу, глибоким усвідомленням системи освіти та її цінностей.

В. Хоменко виокремлює такі тематичні блоки дисциплін навчального плану підготовки менеджерів: освітня система, професійна діяльність, вступ до теорії управління, економічне, фінансове, адміністративне управління. Вивчення означених блоків дисциплін формує в магістрантів знання цілей та принципів менеджменту в державній сфері та менеджменту послуг, аудиту, контролю, інформаційних систем, оцінювання, маркетингу та зв'язків із громадсь-

кістю, знаннями та навичками стратегічних заходів у сфері державного управління, реорганізації діяльності та послуг, упровадження змін та керівництво проектом, управління якістю в освітньому закладі, а також мобілізації людських ресурсів [10, с. 14–15].

Види організації навчання – аудиторна (лекційні, семінарські та практичні заняття) і самостійна робота. Найпоширенішим є проблемний метод – метод вивчення ситуацій. Упродовж навчання магістранти виконують дипломну роботу. Форми оцінювання – іспити, заліки, письмові контрольні, усне опитування, реферати, семінари, курсові, проектні роботи [10, с. 12].

Під час проходження практики протягом 3-х місяців, магістрант має не тільки керівника, а ще й тьютора.

Дослідження О. Ельбрехт [11], присвячене підготовці менеджерів у США, Великій Британії і Канаді дозволило виявити такі основні особливості: система вищої професійної підготовки менеджерів у Великій Британії, Канаді й США характеризується наявністю альтернативних моделей, великої кількості програм, різноманітністю змісту й організаційних форм навчання.

В університетах студентам під час навчання пропонується проходження об'єднаних програм, які поєднують бізнес і менеджмент з предметними сферами – мова, психологія, наука, бухгалтерська справа тощо. Акцент робиться на пошукові, гнучкі, багатоваріантні, прогностичні, інтуїтивно-творчі, ціннісно обґрунтовані, соціально орієнтовані моделі під час навчання.

Дослідження специфіки навчального процесу у ЗВО Великої Британії, Канади і США дозволили О. Ельбрехт висновкувати про відсутність єдиного підходу до формування змісту підготовки менеджерів: майже кожний заклад самостійно формулює цілі і завдання навчальних програм, на основі яких самостійно вирішує питання їх змістового наповнення. Проте програми різних ЗВО мають багато спільних ознак. Так, спільними підходами до організації освітнього процесу є раціоналістичний, ситуаційний (поведінковий), гуманістичний, компетентнісний, «навчання досвідом». При цьому зарубіжні педагоги беруть до уваги ідеї концепцій соціальної відповідальності.

Серед аудиторних занять переважають лабораторні експерименти, симуляції, вивчення кейсів, розв'язання проблемних ситуацій, мікронавчання, проекти. Це зумовлює зміну позиції студента із пасивного об'єкта освітнього процесу на автономного, самостійного, активного. Викладач при

цьому виступає в ролі консультанта, помічника, лідера.

У змісті освіти переважає професійний компонент (знання в галузі менеджменту, практичні знання виробничо-технологічної бази компаній). Важливими є світоглядний, етичний, політичний, ідеологічний, комунікативний компоненти. Організація навчання зумовлена метою навчальної діяльності майбутніх менеджерів, яка полягає у формуванні дослідницького ставлення до майбутньої професійної діяльності, її об'єктів, середовища діяльності організації [11].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, фахівців освітнього ступеня «Магістр» для дошкільної галузі за кордоном готують в основному для роботи на посадах вихователя дітей раннього і дошкільного віку, вчителя дітей молодшого шкільного віку або ж викладача у вищій школі і науковця. Пріоритетним підходом у підготовці магістрів є компетентнісний. В освітньому процесі перевагу надають інтерактивним технологіям навчання. Чільне місце в системі підготовки відведено практиці. Зміст навчальних планів зорієнтовано на інтереси і потреби студентів, максимальний розвиток їхніх здібностей, необхідних для якісного виконання професійних функцій. Біля 20-25% дисциплін плану студенти вибирають самостійно. В дослідженнях Н. Мельник, М. Олійник, Н. Карпенко, О. Прокопчук, О. Сулими, М. Дегірменджі, присвячених підготовці фахівців дошкільної освіти за кордоном, питання підготовки магістрів означеної спеціальності розглядаються побіжно, оскільки це не було завданням їхніх наукових пошуків. Є незначна кількість вітчизняних досліджень, які розкривають питання підготовки керівників для усіх типів освітніх закладів (менеджерів освіти) за кордоном, зокрема і дошкільних. Підготовку майбутніх директорів закладів дошкільної освіти в зарубіжних країнах здійснюють переважно за спеціальністю «Менеджмент». Це має свої сильні і слабкі сторони. Сильною стороною такого підходу є якісна підготовка управлінця, слабкою – недостатня компетентність у галузі дошкільного дитинства (відсутність ґрунтовних знань з дошкільної педагогіки і психології, фахових методик дошкільної освіти), що створює низку труднощів в управлінні організацією освітнього процесу в закладі і безумовно віддзеркалюється на якості надання освітніх послуг. Подальші наукові розвідки буде спрямовано на вивчення можливостей застосування зарубіжного досвіду у формуванні готовності магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти.

Список бібліографічних посилань

1. Мельник Н.І. Теоретичні і методичні засади підготовки дошкільних педагогів у країнах Західної Європи: автореф. дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04., 13.00.08. Умань, 2017. 46 с.
2. Олійник М.І. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти в країнах Східної Європи: дис. ... др-а пед. наук: 13.00.01 /Терноп. пед ун-т ім. Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2016. 475 с.
3. Освітня програма підготовки магістрів спеціальності «Дошкільна освіта» Сучавського університету Штефана чел Маре. URL: http://fsed.usv.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=62&Itemid=81 (дата звернення 10.11.2019).
4. Карпенко Н.М. Професійно-педагогічна підготовка фахівців дошкільної освіти в університетах Швеції: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.04. Ніжин, 2010. 20 с.
5. Прокопчук О.І. Професійна підготовка фахівців дошкільної освіти у Великій Британії автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.04. Кіровоград, 2016. 20 с.
6. Сулима О.В. Підготовка вихователів дошкільних закладів у Федеративній Республіці Німеччина: історія, реалії, перспективи / методичний посібник. К.: Видавництво «Альфа-Пік», 2010. 72 с.
7. Дегірменджі М. Підготовка фахівців дошкільної освіти у вищих навчальних закладах Туреччини: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.08. Одеса, 2015. 21 с.
8. Освітня програма підготовки магістрів спеціальності «Дошкільна освіта» Гранд Канійонського університету, що надає ліцензію. URL: <https://www.gcu.edu/degree-programs/master-education-early-childhood-education>. (дата звернення 10.10.2019).
9. Курччі Є.К. Підготовка магістрів з управління навчальними закладами в університетах Німеччини: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2014. 20 с.
10. Хоменко В.В. Підготовка майбутніх менеджерів освіти у вищих навчальних закладах Франції: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.01. Луганськ, 2012. с.
11. Ельбрехт О.М. Підготовка менеджерів у вищих навчальних закладах Великої Британії, Канади, США: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня др-а пед. наук: 13.00.04. Київ, 2010. 46 с

References

1. Melnyk, N.I. (2017). Theoretical and methodical bases of preschool teachers' training in the countries of Western Europe (Doctor of Science Dissertation). *Theses*. Uman: Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University (in Ukr.).
2. Oliynyk, M.I. (2016). Theoretical and methodical bases of intending preschool education specialists training in the countries of Eastern Europe (Doctor of Science Dissertation). Ternopil: Volodymyr Hnatyuk Ternopil National Pedagogical University (in Ukr.).
3. Educational program of training masters of specialty "Preschool education" in Stefan cel Mare University of Suceava. Retrieved 10/11/2019, from http://fsed.usv.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=62&Itemid=81 (in Roman).
4. Karpenko, N.M. (2010). Professional and pedagogical training of preschool education specialists in the universities of Sweden (PhD Dissertation). *Theses*. Kyiv: Borys Grinchenko Kyiv University (in Ukr.).
5. Prokopchuk, O.I. (2016). Professional training of preschool education specialists in Great Britain (PhD Dissertation). *Theses*. Kirovograd: Volodymyr Vynnychenko Kirovograd State Pedagogical University (in Ukr.).

6. Sulyma, O.V. (2010). Training of teachers for preschool institutions in the Federal Republic of Germany: history, realities, perspectives. Kyiv: Alfa-Pick (in Ukr.).
7. Dehirmendzhi, M. (2015). Preschool education specialists training in higher education institutions of Turkey (PhD Dissertation). *Theses*. Odessa: South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky (in Ukr.).
8. Educational program of training masters of specialty "Preschool Education" of Grand Canyon University in Licensing. Retrieved 10/10/2019, from <https://www.gcu.edu/degree-programs/master-education-early-childhood-education> (in United States of America).
9. Kurkchi, Ye.K. (2014). Masters' Training in Education Institutions Management in the Universities of Germany (PhD Dissertation). *Theses*. Kyiv: East Ukrainian Volodymyr Dahl National University (in Ukr.).
10. Khomenko, V.V. (2012). Intending education managers' training in higher education establishments of France (PhD Dissertation). *Theses*. Luhansk: East Ukrainian Volodymyr Dahl National University (in Ukr.).
11. Elbrecht, O.M. (2010). Managers' training in higher education institutions of Great Britain, Canada, the USA (Doctor of Science Dissertation). *Theses*. Kyiv: National Pedagogical Dragomanov University (in Ukr.).

ZAHORODNIA Liudmyla,

PhD in Pedagogy, Associate Professor of Preschool Pedagogy and Psychology Department,
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

MASTERS' TRAINING FOR PRESCHOOL EDUCATION IN FOREIGN COUNTRIES

Summary. *Introduction. One of the ways to solve the problem of masters' training for quality assurance of educational process in preschool institutions is a thorough and comprehensive analysis, an objective assessment of the world pedagogical experience in foreign countries.*

The purpose of the article is to carry out a comparative analysis of masters' training for preschool education in foreign countries.

Methods. Theoretical methods and techniques of cognition – analysis and generalization of scientific literature, educational programs of masters' training, comparison, synthesis, systematization and generalization of the received information were used during the research.

Results. The curricula content of the preschool education masters' training is focused on their interests and needs, the maximum development the abilities necessary for qualitative performing the professional functions. About 20-25% of the courses of the curriculum are chosen by the master undergraduates independently. In the educational process, preference is given to interactive educational technologies. Practice is very important in the system of masters' training.

Originality. It has been found out that Master's degree specialists for preschool education abroad are trained mainly to work in the post of and preschool children teacher, a teacher of early primary school age children, or a higher school teacher and a scientist.

Conclusion. Purposeful training of intending preschool education institutions heads is carried out by the specialty "Management". The advantage of this approach is the qualitative training of a manager, the disadvantage is insufficient competence in the field of preschool childhood (the lack of basic knowledge of preschool pedagogy and psychology, preschool education professional methods), which, in our opinion, are the difficulties in managing the educational process. The Training of preschool education institutions heads by the specialty "Preschool Education" should be carried out taking into account the experience of foreign countries.

Keywords: *pedagogical education masters' training; preschool education; frameworks of qualifications; educational programs; foreign countries.*

Одержано редакцією 06.11.2019
Прийнято до публікації 02.12.2019